

Дело C-197/23

**Резюме на преюдициалното запитване съгласно член 98, параграф 1 от
Процедурния правилник на Съда****Дата на постъпване в Съда:**

24 март 2023 г.

Запитваща юрисдикция:

Sąd Apelacyjny w Warszawie (Полша)

Дата на акта за преюдициално запитване:

28 април 2022 г.

Жалбоподател:

S. S.A.

Ответник:

C. sp. z o.o.

Предмет на главното производство

Жалба срещу решението на първоинстанционния съд, с което се отхвърля искът за заплащане на 4 572 648,00 полски злоти (PLN), ведно с лихвите, предявен от S. S.A. срещу C. sp. z o.o. на основание член 15, параграф 1, точка 4 от ustawa z 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Закон за борба с нелоялната конкуренция от 16 април 1993 г.)

Предмет и правни основания на преюдициалното запитване

Тълкуване на член 2, член 6, параграфи 1 и 3 и член 19, параграф 1, втора алинея от Договора за Европейския съюз във връзка с член 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз. Преюдициално запитване на основание член 267 от Договора за функционирането на Европейския съюз (наричан по-нататък „ДФЕС“).

Преюдициални въпроси

1. Трябва ли член 2, член 6, параграфи 1 и 3 и член 19, параграф 1, втора алинея от Договора за Европейския съюз във връзка с член 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз да се тълкуват в смисъл, че първоинстанционен съд на държава — членка на Европейския съюз, в състава на който заседава еднолично съдия от този съд, определен да разглежда дело в грубо нарушение на разпоредбите на националното право относно разпределението на делата и определянето и изменението на съдебните състави, не е независим, безпристрастен съд, предварително създаден със закон и осигуряващ ефективна правна защита?

2. Трябва ли член 2, член 6, параграфи 1 и 3, както и член 19, параграф 1, втора алинея от Договора за Европейския съюз във връзка с член 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз да се тълкуват в смисъл, че не допускат прилагането на разпоредби на националното право като член 55, параграф 4, второ изречение от *ustawa z 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych* (Закон от 27 юли 2001 г. за устройството на общите съдилища) (консолидиран текст *Dz.U.*, 2020 г., позиция 2072, изменен), във връзка с член 8 от *ustawa o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw z 20 grudnia 2019 r.* (Закон за изменение на Закона за устройството на общите съдилища, Закона за Върховния съд и някои други закони — от 20 декември 2019 г.) (*Dz.U.*, 2020 г., позиция 190), доколкото забраняват на второинстанционния съд да обяви, съгласно член 379, параграф 4 от *ustawa z 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego* (Закон от 17 ноември 1964 г., Граждански процесуален кодекс) (консолидиран текст *Dz.U.*, 2021 г., позиция 1805, изменен), недействителността на производството пред национален първоинстанционен съд по образувано пред него дело, поради незаконен съдебен състав, ненадлежно формиране на съда или липсата на оправомощаване или компетентност на дадено лице да се произнася като част от него, като правна санкция, осигуряваща ефективна правна защита, когато съдия е определен да разглежда дело в грубо нарушение на разпоредбите на националното право относно разпределението на делата и определянето и изменението на съдебните състави?

Цитирани разпоредби на правото на Съюза

Договор за Европейския съюз: член 2, член 6, параграфи 1 и 3, член 19, параграф 1, втора алинея

Договор за функционирането на Европейския съюз: член 267

Харта на основните права на Европейския съюз: член 47

Цитирани национални разпоредби и национална съдебна практика

Ustawa z 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Закон от 16 април 1993 г. за борба с нелоялната конкуренция) (консолидиран текст Dz.U., 2022 г., позиция 1233): член 15, параграф 1, точка 4

Ustawa z 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Закон от 17 ноември 1964 г. — Граждански процесуален кодекс) (консолидиран текст, Dz.U., 2021 г., позиция 1805, изменен, наричан по-нататък „ГПК“): член 47, параграф 1, член 59, член 232, второ изречение, член 323, член 378, параграф 1, член 379, точка 4 и член 386

Съгласно член 379, точка 4 от ГПК, цитиран във втория преюдициален въпрос: „Производството е недействително, когато съставът на съда, който разглежда делото, е незаконен или ако в разглеждането на делото е участвал съдия, за когото в закона е предвидено основание за отвод“.

Ustawa z 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (Закон от 27 юли 2001 г. за устройството на общите съдилища (консолидиран текст Dz.U., 2020 г., позиция 2072, изменен, наричан по-нататък „Закон за общите съдилища“):

Съгласно член 55, параграф 4 от Закона за общите съдилища, цитиран във втория преюдициален въпрос: „Съдиите могат да се произнасят по всички дела в съда, в който са назначени, както и в други съдилища в определените от закона случаи (компетентност на съда). Разпоредбите относно разпределянето на делата и определянето и изменението на съдебните състави не ограничават компетентността на съдията и не могат да се изтъкват като основание да се установи незаконност на съдебен състав, ненадлежащото формиране на даден съд или липсата на оправомощаване или компетентност на дадено лице да се произнася като част от него“.

Ustawa z 20 grudnia 2019 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw (Закон от 20 декември 2019 г. за изменение на Закона за устройството на общите съдилища, Закона за Върховния съд и някои други закони (Dz.U., 2020 г., позиция 190, наричан по-нататък „Законът за изменение“): член 1 (с който в член 55 от Закона за общите съдилища се добавя текстът на параграф 4), член 8

Съгласно член 8 от Закона за изменение, цитиран във втория преюдициален въпрос: „Разпоредбата на член 55, параграф 4 от изменения в член 1 закон се прилага и за делата, образувани или приключени преди датата на влизане в сила на този закон.“

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 23 grudnia 2015 r. Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Наредба на министъра на правосъдието от 23 декември 2015 г. Процедурен правилник на общите съдилища) (Dz.U.,

2015 г., позиция 2316, наричан по-нататък „Правилникът от 2015 г.“): член 43, параграф 1, член 49, член 52b, член 52c

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 18 czerwca 2019 r. Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Наредба на министъра на правосъдието от 18 юни 2019 г. Процедурен правилник на общите съдилища) (Dz.U., 2019 г., позиция 1141, наричан по-нататък „Правилникът от 2019 г.“): член 2, точка 16, член 61, параграф 3, член 138, параграф 3

Ustawa z 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy (Закон от 26 юни 1974 г., Кодекс на труда (консолидиран текст, Dz.U. 2022 г., позиция 1510): член 167², член 167³

Решение на Sąd Najwyższy (Върховен съд) от 21 ноември 2019 г., III PK 162/18; решение на Sąd Najwyższy от 5 декември 2019 г., III UZP 10/19; определение на Sąd Najwyższy от 28 февруари 2020 г., III CSK 225/19; определение на Sąd Najwyższy от 12 януари 2021 г., IV CSK 275/20; решение на Sąd Najwyższy от 16 февруари 2021 г., III CZP 9/20; определение на Sąd Najwyższy от 2 юни 2021 г., V CSK 52/21; определение на Sąd Najwyższy от 29 април 2022 г., III CZP 77/22; решение на Sąd Najwyższy от 26 май 2022 г., III CZP 86/22

Кратко представяне на фактите и на главното производство

- 1 На 27 април 2018 г. S. S.A. в С. предявява иск срещу С. sp. z o.o. във В. на основание член 15, параграф 1, точка 4 от Закона за борба с нелоялната конкуренция от 16 април 1993 г. за заплащане на 4 572 648,00 полски злоти (PLN), ведно с лихвите по законния лихвен процент от датите и в размера, посочени в исковата молба. Ответникът моли искът да бъде отхвърлен.
- 2 Със заповед от 27 септември 2018 г. председателят на XVI Wydział Gospodarczy Sądu Okręgowego w W (XVI търговско отделение, Окръжен съд В.) разпорежда отнасянето на делото към System Losowego Przydziału Spraw (Система за разпределяне на съдебните дела на случаен принцип, наричана по-нататък „SLPS“). Според протокола от разпределянето от 28 септември 2018 г. съдия Е.Т. се определя на случаен принцип за съдия докладчик по дело XVI GC 932/18.
- 3 С разпореждане на съдия Е.Т. от 30 януари 2019 г. съдебното заседание по делото се насрочва за 11 март 2019 г. За председател на съдебния състав се определя съдия Е.Т. С разпореждане от 7 февруари 2019 г. съдия Е.Т. пренасрочва заседанието, насрочено за 11 март 2019 г., за 25 март 2019 г. В разпореждането не се посочват причините за пренасрочване на делото, нито председателят на съдебния състав.
- 4 На 25 март 2019 г. съдебното заседание се провежда с председател съдия J.K. В преписката по дело XVI GC 932/18 за периода от 28 септември 2018 г.

(датата на избиране на съдия Е.Т. чрез системата SLPS) до 25 март 2019 г. (датата на първото заседание под председателството на съдия J.K.) няма документи, които да обосновават смяната на съдия докладчика. Следващите съдебни заседания, насрочени по делото, а именно на 8 юли 2019 г. и 2 септември 2019 г., се провеждат пред първоинстанционния съд в състав съдия J.K. На 16 септември 2019 г. Sąd Okręgowy w W. (Окръжен съд B.), който заседава в едноличен съдебен състав — J.K., постановява решение, с което отхвърля иска. В системата SLPS не е регистрирана смяна на съдия докладчика по дело XVI GC 932/18.

- 5 С въззивна жалба от 27 октомври 2019 г. ищецът оспорва изцяло решението на първоинстанционния съд. В отговора си на жалбата от 31 юли 2020 г. ответникът иска отхвърляне на жалбата.
- 6 Във връзка с въззивната жалба преписка XVI GC 932/18 е изпратена на апелативния съд и заведена като преписка VII AGa 738/20. На 11 май 2021 г. Sąd Apelacyjny w W. (Апелативен съд B.) разпорежда на основание член 138, параграф 3 от Правилника от 2019 г. преписката по делото да бъде върната на Sąd Okręgowy w W. (Окръжен съд B.), за да бъдат приложени към нея следните документи: 1) заповед на председателя на отделението или на неговия заместник, съгласно която се определя съдия J.K., считано от 25 март 2019 г., да разгледа делото като съдия докладчик вместо избрания чрез системата SLPS съдия Е.Т., като се посочат правното основание за прехвърлянето на делото на съдия J.K., както и причините, поради които съставът на съда е променен; 2) заповед на председателя на отделението или на негов заместник, съгласно която съдия J.K. е трябвало, като заместник в отсъствието на съдия Е.Т., да проведе съдебното заседание на 25 март 2019 г., с обяснение дали отсъствието на съдия Е.Т. се дължи на отпуск (годишен отпуск, отпуск по лични причини) или на други уважителни причини; 3) заповед на председателя на отделението или на негов заместник, с която се определя редът за заместване за 25 март 2019 г., и 4) заповед на съдия J.K. от 25 март 2019 г., с която ѝ е разпределено дело XVI GC 932/18.
- 7 В отговор на разпореждането на Sąd Apelacyjny w W. (Апелативен съд B.) от 11 май 2021 г. председателят на XVI Wydział Gospodarczy Sądu Okręgowego w W. (XVI търговско отделение, Окръжен съд B.) с писмо от 24 май 2021 г. предоставя за информация на председателя на Sąd Apelacyjny w W. (Апелативен съд B.) преписка XVI GC 932/18, към която прилага следните документи: 1) служебна бележка от 19 май 2021 г. от началника на секретариата на XVI търговско отделение, според която заповедта на съдия J.K. от 25 март 2019 г. за поемане на дело XVI GC 932/18 е била погрешно приложена към преписката по друго дело; 2) заповед от 25 март 2019 г. за завеждане на дело XVI GC 932/18 като поето от съдия J.K.; 3) заповед от 25 март 2019 г. за определяне на дежурен съдия (J.K.), който се назначава за заседанието, насрочено за 25 март 2019 г., поради отсъствието по уважителни причини на съдия Е.Т.

- 8 С разпореждане от 16 юни 2021 г. преписката отново е върната на окръжния съд за отговор в 3-дневен срок по точка 2 от разпореждането от 11 май 2021 г., за да се изясни въпросът дали отсъствието на съдия Е.Т. се дължи на отпуск (годишен отпуск, отпуск по лични причини) или на други уважителни причини. Поради неизпълнение на разпореждането от 16 юни 2021 г. в срок, с разпореждане от 29 юли 2021 г. Sąd Apelacyjny w W. (Апелативен съд В.) уведомява Prokuratora Regionalnego w Warszawie (областен прокурор във Варшава), считайки участието му в делото за необходимо. С писмо от 5 август 2021 г. председателят на XVI Wydział Gospodarczy Sądu Okręgowego w W. (XVI търговско отделение, Окръжен съд В.) обяснява, че отсъствието на съдия Е.Т. на 25 март 2019 г. се дължи на отпуск по лични причини. С писмо от 25 август 2021 г. областният прокурор встъпва по делото.
- 9 На 20 септември 2021 г. пред второинстанционния съд се провежда съдебно заседание. Председателят уведомява страните за правния проблем, свързан с нарушаване на принципа на неизменност на състава, по отношение на първоинстанционния съд.
- 10 За да установи причините за нарушение на принципа на неизменност на състава по дело XVI GC 932/18, на 28 септември 2021 г. Sąd Apelacyjny w W. (Апелативен съд В.) разпорежда на председателя на Sąd Okręgowy w W. (Окръжен съд В.) да представи в двуседмичен срок информация относно: 1) броя на делата, разпределени от съдия Е.Т. за заседанието на 25 март 2019 г., с техните номера; 2) уточнение дали съдия J.K. е замествал по всички дела, разпределени за заседанието на 25 март 2019 г.; 3) предоставяне на номерата на разпределените за заседанието на 25.03.2019 г. дела, които са поети за разглеждане от съдия J.K. съгласно Правилника от 2015 г. или заведени като поети за разглеждане от J.K. на друго правно основание; 4) справка дали през 2018 г. и 2019 г. съдия Е.Т. е ползвал отпуск по лични причини в дни, за които са насрочени заседания, и ако това е така, календарните дати на тези заседания с посочване на номерата на делата по дати; 5) ако отговорът на въпрос 4 е утвърдителен, уточнение дали съдия J.K. е заместник при разглеждането на делата в дните, в които съдия Е.Т. е в отпуск по лични причини, а са насрочени заседания; 6) ако отговорът на въпрос 5 е утвърдителен, посочване дали съдия J.K., при осъществяване на заместването в съдебни заседания, поема някое от делата съгласно Правилника от 2015 г.; 7) броя на насрочените съдебни заседания за месеците, през които съдия Е.Т. е ползвал отпуск по лични причини в дните на заседанията, с уточняване на датите на насрочените заседания за отделните дела, когато съдия Е.Т. е ползвал отпуск по лични причини. Председателят на Sąd Okręgowy w W. (Окръжен съд В.) не е предоставил на Sąd Apelacyjny w W. (Апелативен съд В.) исканата информация.
- 11 С писмо от 18 октомври 2021 г. председателят на Sąd Okręgowy w W. (Окръжен съд В.), представяйки копие от разпореждането на Sąd Apelacyjny w W. (Апелативен съд В.) от 28 септември 2021 г., моли председателя на Sąd

Apelacyjny w W. да провери правилността на задължението да се предостави посочената информация.

- 12 Нито председателят на Sąd Apelacyjny w W. (Апелативен съд В.), нито неговият заместник са уведомили второинстанционния съд за предприети действия по административен надзор във връзка с посоченото по-горе писмо.
- 13 С писмо от 1 декември 2021 г. Sąd Apelacyjny w W. (Апелативен съд В.) иска от председателя на Sąd Okręgowy w W. (Окръжен съд В.) да преразгледа изпълнението на разпореждането от 28 септември 2021 г. С писмо от 29 декември 2021 г. председателят на Sąd Okręgowy w W. посочва, че поддържа изцяло позицията, изразена в писмото му до председателя на Sąd Apelacyjny w W. от 18 октомври 2021 г., която е възприета от заместник-председателя на Sąd Apelacyjny w W. в писмо от 27 октомври 2021 г.
- 14 С писмо от 7 февруари 2022 г. Sąd Apelacyjny w W. (Апелативен съд В.) иска от заместник-председателя на Sąd Apelacyjny w W. да обмисли предприемането на действия по административен надзор спрямо председателя на Sąd Okręgowy w W. (Окръжен съд В.), за да може да бъде изпълнено разпореждането на Sąd Apelacyjny w W. от 28 септември 2021 г. Във въпросното писмо се посочва, че от писмото на председателя на Sąd Okręgowy w W. от 29 декември 2021 г. е видно, че отказът му да изпълни разпореждането от 28 септември 2021 г. е подкрепен от заместник-председателя на Sąd Apelacyjny w W. в писмото от 27 октомври 2021 г. Sąd Apelacyjny w W. иска въпросното писмо да бъде представено с мотива, че **съдържанието му — според съдебния състав — се отнася до намеса в хода на процедурата по събиране на доказателства от надзорния орган в административната дейност на апелативен съд.** Освен това се съобщава, че апелативният съд обмисля да отправи правен въпрос до Съда на Европейския съюз.
- 15 С писмо от 24 февруари 2022 г. заместник-председателят на Sąd Apelacyjny (Апелативен съд), в отговор на писмото от 7 февруари 2022 г. в частта относно искането на съда за предприемане на надзорни действия спрямо председателя на Sąd Okręgowy w W. (Окръжен съд В.) с цел изпълнение на разпореждането на апелативния съд от 28 септември 2021 г., посочва, че не може да се намесва, тъй като посочената в разпореждането на съда информация не е поискана в хода на административния надзор, а е поискана от съда. Заместник-председателят също така изразява мнение, че обхватът на исканата с разпореждането от 28 септември 2021 г. **информация относно други съдебни дела надхвърля компетентността по разглежданото дело, при това навлиза в компетентността на председателя на съда.** Заместник-председателят не прилага писмото от 27 октомври 2021 г.
- 16 Предвид позицията на заместник-председателя на Sąd Apelacyjny w W. (Апелативен съд В.), чиято намеса, според апелативния съд, в хода на

процедурата по събиране на доказателства на този съд е незаконосъобразна, както и действията по административен надзор спрямо съдия докладчика, апелативният съд счита, че по-нататъшната кореспонденция със съдебните органи би довела единствено до удължаване на производството и не би допринесла за изпълнението на заповедта от 28 септември 2021 г.

Основни доводи на страните в главното производство

- 17 Пред запитващата юрисдикция ищецът повдига възражение за недействителност на производството пред първоинстанционния съд на основание член 379, точка 4 от ГПК поради това, че съдебният състав на този съд е сформиран в противоречие с разпоредбите на закона във връзка с нарушаване на принципа на неизменност на съдебния състав, като делото се разглежда от съдия J.K. вместо от избрания чрез системата SLPS съдия докладчик E.T. Ответникът посочва, че в член 379, точка 4 от ГПК се има предвид съставът на съда, а не произнасящият се съдебен състав, което означава, че няма основание да се счита, че съдебният състав, сформиран в нарушение на членове 47a и 47b от Закона за общите съдилища, засяга действителността на производството сам по себе си. От друга страна, прокурорът заявява, че според второинстанционния съд няма основания за обявяване на производството за недействително на основание член 379, точка 4 от ГПК предвид формулировката на член 55, параграф 4 от Закона за общите съдилища, а възприемането на различно становище би довело до отмяна на решението на първоинстанционния съд, до ново избиране на случаен принцип, до повтаряне на действията по събиране на доказателства и до постановяване на решение, идентично с решението от 16 септември 2019 г.

Кратко изложение на мотивите за запитването

Основания за отправянето на първия преюдициален въпрос

- 18 Член 19 ДЕС конкретизира принципа на правовата държава, прогласен в член 2 ДЕС, като възлага на съдилищата на държавите членки и на Съда задачата да осигурят пълното прилагане на правото на Съюза във всички държави членки, както и съдебната защита на правата, които лицата черпят от това право.
- 19 Посоченият в член 19, параграф 1, втора алинея ДЕС принцип на ефективната съдебна защита на правата представлява основен принцип на правото на Съюза, който произтича от общите конституционни традиции на държавите членки, прогласен е в членове 6 и 13 от Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи, подписана в Рим на 4 ноември 1950 г., и е потвърден в член 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз (решения на Съда на ЕС: от 19 септември 2006 г., *Wilson*, C-506/04, EU:C:2006:587, т. 51; от 16 февруари 2017 г., *Margarit Panicello*, C-

503/15, EU:C:2017:126, т. 37; от 27 февруари 2018 г., Associação Sindical dos Juízes Portugueses, C-64/16, EU:C:2018:117, т. [35]).

- 20 Съгласно член 19, параграф 1, втора алинея ДЕС всяка държава членка трябва да гарантира по-конкретно че органите, които, като „юрисдикции“ по смисъла на правото на Съюза, са част от системата ѝ от способности за защита в областите, обхванати от правото на Съюза, и следователно биха могли да се произнасят в това си качество по прилагането или тълкуването на правото на Съюза, отговарят на изискванията за ефективна съдебна защита (решения на Съда на ЕС: от 18 май 2021 г., Asociația „Forumul Judecătorilor din România” и др., C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 и C-397/19, EU:C:2021:393, т. 190); от 20 април 2021 г., Repubblica, C-896/19, EU:C:2021:311, т. [37]).
- 21 Изискването за независимост на съдиите, присъщо за правосъдната дейност, спада към същественото съдържание на основното право на ефективна съдебна защита и на справедлив съдебен процес, което има кардинално значение като гарант за защитата на всички права, които правните субекти черпят от правото на Съюза, и за опазването на общите ценности на държавите членки, прогласени в член 2 ДЕС, по-конкретно на ценността правова държава (решение на Съда на ЕС от 20 април 2021 г., Repubblica, C-896/19, EU:C:2021:311, т. 51).
- 22 Въз основа на тази разпоредба и в съответствие с член 19, параграф 1, втора алинея ДЕС държавите членки следва да предвидят система от способности за защита и производства, които да гарантират на правните субекти зачитането на правото им на ефективна съдебна защита в областите, обхванати от правото на Съюза (решение на Съда на ЕС от 27 февруари 2018 г., Associação Sindical dos Juízes Portugueses, C-64/16, EU:C:2018:117, т. 34).
- 23 Изискваните от правото на Съюза гаранции за независимост и непристрастност налагат наличието на правила — по-конкретно за състава на органа, за назначаването, срока на упражняване на функциите, както и основанията за самоотвод, отвод и освобождаване от длъжност на членовете му — които позволяват да се отстрани всяко оправдано съмнение у правните субекти в неподатливостта на този орган на влиянието на външни фактори и в неутралността му по отношение на противопоставящите се интереси (решение на Съда на ЕС от 20 април 2021 г., Repubblica, C-896/19, EU:C:2021:311, т. 53).
- 24 Изискването за независимост има два аспекта. Първият аспект, който е външен, предполага, че посочената инстанция упражнява функциите си напълно самостоятелно, без да е подчинена на когото и било и без да получава нареждания или инструкции от какъвто и да било вид (вж. решения от 17 юли 2014 г., Torresi, C-58/13 и C-59/13, EU:C:2014:2088, т. 22 и от 6 октомври 2015 г., Consorci Sanitari del Maresme, C-203/14, EU:C:2015:664, т. 19), като по този начин е защитена от външна намеса или

натиск, които могат да застрашат независимостта на членовете ѝ при вземане на решение по повдигнатите пред тях спорове (вж. решения на Съда на ЕС от: 19 септември 2006 г., *Wilson*, C-506/04, EU:C:2006:587, т. 51, от 9 октомври 2014 г., *TDC*, C-222/13, EU:2014:2265, т. 30; от 6 октомври 2015 г., *Consorti Sanitari del Maresme*, C-203/14, EU:C:2015:664, т. 19). Вторият аспект, който е вътрешен, е свързан с понятието за безпристрастност и визира еднаквата отдалеченост от страните по спора и от съответните им интереси с оглед на предмета на спора. Този аспект изисква запазването на обективност и липсата на всякакъв интерес от изхода на спора извън строгото прилагане на правната норма (решения на Съда на ЕС: от 19 септември 2006 г., *Wilson*, C-506/04, т. 52, от 9 октомври 2014 г., *TDC*, C-222/13, т. 31; и от 6 октомври 2015 г., *Consorti Sanitari del Maresme*, C-203/14, т. 20).

- 25 Изискването съдът да бъде създаден със закон е свързано с изискването съдът да бъде независим и безпристрастен, тъй като съдебната система следва да бъде регулирана със закон и да бъде независима от изпълнителната власт, като и двете изисквания са част от принципите на правовата държава и са показателни за доверието, което съдилищата в едно демократично общество следва да вдъхват на обществото (решение на ЕСПЧ от 12 март 2019 г., *А. срещу Исландия*, жалба № 26374/18, т. 99).
- 26 С оглед на посоченото по-горе възниква съмнението, изразено в първия въпрос, дали първоинстанционен съд, който заседава в едноличен състав със съдия, определен да разглежда делото в грубо нарушение на разпоредбите на националното законодателство относно разпределението на делата, както и определянето и изменението на съдебните състави, е независим и безпристрастен съд, предварително създаден със закон и осигуряващ ефективна правна защита.
- 27 Проблемът засяга, на първо място, това дали понятието за независим и безпристрастен съд, създаден със закон, включва и „състава на съда“ или „произнасящия се съдебен състав на съда“, доколкото се отнася до начина на определяне на този състав.
- 28 Понятието „състав на съда“ няма законова дефиниция нито в националното право, нито в правото на Съюза. В полското право понятието за състав на съда се уточнява чрез посочване на числеността на неговия произнасящ се съдебен състав. В производствата пред първоинстанционния съд разпоредбите предвиждат като правило произнасяне от един съдия (член 47, параграф 1 от ГПК). Изключенията се отнасят до някои категории дела, при които състав, включващ съдия в качеството му на председател и двама съдебни заседатели, се произнася по делото (член 47, параграф 2 от ГПК) или също така предоставя на председателя на съда правомощието да разпорежи делото да бъде разгледано от състав от трима съдии, ако счете това за препоръчително поради особената сложност или прецедентния характер на делото (член 47, параграф 3 от ГПК).

- 29 За независимостта и безпристрастността на съда, създаден със закон, се изисква неговият състав да включва съдии, които са компетентни да правораздават в даден съд, в дадена инстанция и по дадено дело. Всеки член на съдебния състав трябва да отговаря на посочените характеристики.
- 30 В националното право се прилага принципът на неизменност на произнасящия се съдебен състав на съда (член 47а, параграф 1 от Закона за общите съдилища). Той се състои в това, че делата се разпределят между съдиите и помощник-съдиите на случаен принцип, в рамките на определени категории дела. Това е принцип на законоустановения ранг, чиято същност се изразява в постоянството (неизменността) на състава на съда от момента на случайния подбор на съдебния състав през целия период на разглеждане на делото (член 323 от ГПК) (например решенията на Върховния съд от 5 декември 2019 г., III UZP 10/19, и от 1 юли 2021 г., III CZP 36/20).
- 31 Разпределението на делата между съдиите и помощник-съдиите на случаен принцип, в рамките на отделните категории дела, се извършва чрез комуникационна и информационна система за разпределяне на съдебните дела и съдебните заседания на случаен принцип, която работи въз основа на генериране на случайни числа (Система за разпределяне на съдебните дела на случаен принцип) (член 43, параграф 1 от Правилника от 2015 г., член [2], точка 16 от Правилника от 2019 г.).
- 32 Отклоненията от принципа на неизменност на състава, сформирани на случаен принцип, са строго установени в устройствения закон (а именно в член 47b от Закона за общите съдилища, според който съставът на съда може да бъде променен само в случай на невъзможност за разглеждане на делото в съществуващия състав или на дългосрочна пречка за разглеждане на делото в съществуващия състав) и в разпоредбите за прилагането му (член 49 и член 52с от Правилника от 2015 г.). В съдебната практика на Върховния съд се посочва, че самото отклонение от правилата за определяне на съдия по дадено дело не означава, че съставът на съда не отговаря на правилата (например решение на Върховния съд от 16 февруари 2021 г., III CZP 9/20).
- 33 В основата на това виждане е залегнало допускането, че съдебният състав се определя от закона, докато разпоредбите на Правилника от 2015 г. и на Правилника от 2019 г. се отнасят само до начина, по който се определя произнасящият се съдебен състав чрез избор на съдия посредством комуникационната и информационна система за разпределяне на съдебните дела и съдебните заседания на случаен принцип. Всъщност всеки съдия от даден съд е компетентен да реши дадено дело, независимо от начина, по който е определен за разглеждането му. Следователно, въпреки недостатъците, свързани с определянето на състава на съда, съдът продължава да бъде съд, създаден със закон, тъй като съдията продължава да бъде съдия, а съдебният състав се състои от съдията. Разпределянето на заседанията на съдиите, разглеждащи граждански дела, съгласно азбучен

списък на съдиите има само организационен характер, а нарушението на норми, които имат само организационен и индикативен характер, не означава незаконен състав (например решение на Върховния съд от 16 февруари 2021 г., III CZP 9/20).

- 34 По мнение на апелативния съд може да се приеме, че самото (случайно, несъзнателно, непреднамерено, погрешно) нарушение на разпоредбите относно начина на избиране на съдебния състав на случаен принцип не представлява предпоставка да се счита, че съдебният състав е незаконен (член 379, точка 4 от ГПК), от което следва, че съдът с така сформирания състав е съд, предварително създаден със закон (член 47 от Хартата на основните права). Различна е ситуацията, когато съдебният състав, в който заседава съдията, разпределен да разгледа делото, е определен в грубо (квалифицирано) нарушение на разпоредбите на националното право относно разпределението на делата и определянето и изменението на съдебните състави.
- 35 **Разпоредбите, които уреждат съдебния състав и начина, по който този състав се определя, се ръководят от първостепенната цел да се обезпечи ролята им на гарант за независимостта на съдебната власт и по този начин да се избегне влиянието на законодателната и изпълнителната власт върху определянето на конкретен съдия за разглеждане на дело, както и договорености между самите съдии от даден съд относно това кой от тях ще разглежда конкретно дело.** Макар че държавите членки са свободни да решат как да бъде изграден съставът на съда в съответствие с националното законодателство, ако такова законодателство бъде прието, независимостта на съда трябва да се гарантира в достатъчна степен (вж. заключението на генералния адвокат Е. Танчев от 27 юни 2019 г., C-585/18, C-624/18 и C-625/18, ECLI:EU:C:2019:551, т. 129). Тези гаранции — според Апелативния съд — се разпростират не само върху законодателната и изпълнителната власт, но и върху съдебната власт.
- 36 **Според апелативния съд не може разумно да се приеме, че независимостта (независимостта и безпристрастността) на съда е запазена в хипотеза, в която съдиите от даден съд сами — с намерението да осъществят свои или чужди интереси, използвайки институти на националното право в разрез с тяхната цел — формират съдебен състав на законно избран съд, като по същество нарушават разпоредбите на националното право относно разпределението на делата и определянето и изменението на съдебните състави.**
- 37 Всъщност основа на правото на справедлив съдебен процес са гаранциите, определящи достъпа до съд, създаден със закон, и гаранциите относно формирането на неговия състав, а ограничаването на тези гаранции следва да е изключение, което се отнася и по отношение на неправомерни действия. Поради това трябва да се приеме, че правото на независим и безпристрастен съд, създаден със закон, обхваща и състава на съда, сформирани в

съответствие с националното законодателство по такъв начин, че да се гарантират неговата независимост и стабилност. **Това условие може да бъде изпълнено само ако съдията е определен в съдебния състав (едноличен, многочленен) в съответствие с разпоредбите на националното право, а смяната на съдията е допустима в рамките на тези разпоредби, независимо че те са правила за организация и прилагане.**

- 38 Тъй като начинът, по който се определя съдия в съдебен състав, както и смяната на съдия в този състав, се подчинява на определени норми на националното право, **спазването на тези норми е от основно значение, за да се определи дали съдът, включително избраният от него състав, е съд, създаден със закон.** Въпреки че всички съдии от даден съд имат съответните компетенции и еднакво право да се произнасят, най-съществена гаранция за страните е обстоятелството, че делото остава заведено на съдия докладчика, на когото е разпределено на случаен принцип, съгласно установено разпределение на дейностите, чрез ИТ инструмент, основан на генериране на случайни числа. **Това е от значение преди всичко от гледна точка на гаранциите за независимост на съда, включително независимостта от административен фактор, като например председателя или заместник-председателя на отделението, както и за безпристрастност на съда.** Поради това грубото нарушаване на въпросните норми означава, че гаранциите са сериозно намалени. Действително, разглеждането на делото от съдията, определен да го разгледа в грубо нарушение на разпоредбите на националното законодателство относно разпределението на делата и определянето и изменението на съдебните състави, оказва влияние върху доверието на гражданите и обществото в съда като независим и безпристрастен орган и върху значението на гаранциите за страните.
- 39 Апелативният съд стига до извода, че изменението на състава на първоинстанционния съд по дело XVI GC 932/18 — разглеждането му от съдия J.K. вместо избрания чрез системата SLPS съдия E.T. — е извършено в грубо нарушение на разпоредбите на националното право относно разпределението на дела и определянето и изменението на съдебните състави, а именно член 47b, параграф 1 от Закона за общите съдилища във връзка с член 52c, параграф 4 от Правилника от 2015 г.
- 40 Първо, отпускът на съдия докладчика по лични причини в деня на насроченото заседание не представлява невъзможност за разглеждане на делото в съществуващия състав или продължителна пречка за разглеждане на делото в съществуващия състав (член 47b, параграф 1 от Закона за общите съдилища). Той може да послужи като основание съставът на съда, определен в съответствие с плана за заместване или плана за дежурства, да предприеме действия, ако ефективността на производството налага това, а съставът на съда, на който е било разпределено делото, не е в състояние да ги предприеме (член 47b, параграф 2 от Закона за общите съдилища). В

съдебната практика на Върховния съд се приема, че планираният годишен отпуск (решение на Върховния съд от 16 февруари 2021 г., III CZP 9/20), а дори преместването на съдия без негово съгласие в друго отделение на съда в резултат на промяна в разпределението на дейностите (решение на Върховния съд от 28 февруари 2020 г., III CSK 225/19) не представляват основание за отклонение от принципа на неизменност на състава на съда.

- 41 При дело XVI GC 932/18 няма невъзможност за разглеждане на делото в съществуващия състав или продължителна пречка за разглеждане на делото в съществуващия състав. Дело XVI GC 932/18 е разглеждано на трите насрочени за тази цел заседания. Дори да се приеме, че на 25 март 2019 г. е било налице основание съдебният състав, определен съгласно плана за заместване в лицето на съдия J.K., да предприеме действия, не е имало пречка насрочените за разглеждане заседания на следващите дати да се проведат в съдебен състав в лицето на съдия Е.Т., тъй като отсъствието ѝ е направено поради отпуск по лични причини.
- 42 Второ, според апелативния съд не е внесена писмена декларация от съдия J.K., че поема за разглеждане дело XVI GC 932/18, в съответствие с член 52с, параграф 4 от Правилника от 2015 г. Освен това съдържащото се в служебната бележка от 19 май 2021 г. изявление на ръководителя на секретариата на XVI Wydział Gospodarczy Sądu Okręgowego w W (XVI търговско отделение, Окръжен съд В.), че заповедта от 25 март 2019 г. съдия J.K. да поеме за разглеждане дело XVI GC 932/18 е била погрешно приложена към преписката по друго дело, не отговаря на истината.
- 43 Трето, смяната на съдията по дело XVI GC 932/18 не е била случайна. С разпореждане от 7 февруари 2019 г. датата на заседанието, насрочено за 11 март 2019 г., е променена на 25 март 2019 г. Към датата на въпросното разпореждане планът за заместване вече е трябвало да бъде изготвен в съответствие с правилата (най-късно до 31 януари 2019 г.). Няма никакви доказателства, че този план е изготвен след издаването на разпорежданията за промяна на датите на съдебните заседания по дело XVI GC 932/18. С други думи, към датата на издаване на разпореждането от 7 февруари 2019 г. съдия Е.Т., в качеството си на заместник-председател на XVI Wydział Gospodarczy Sądu Okręgowego w W (XVI търговско отделение, Окръжен съд В.), е знаела, че на 25 март 2019 г. съдия J.K. ще бъде заместник съгласно плана за заместване. Следователно насрочването на делото XVI GC 932/18 е извършено с отмяна на вече определената предварително дата на съдебното заседание, без да се посочват причините за отмяната му (страните не са поискали промяна на датата на съдебното заседание) и без да се посочва съдия докладчикът, който ще заседава в съдебния състав на 25 март 2019 г.
- 44 Четвърто, смяната на съдия докладчика по дело XVI GC 932/18 е умишлено направена. Насрочването на заседанието от съдия Е.Т. за 25 март 2019 г., т.е. в деня на заместване от съдия J.K., и ползването на отпуск по лични причини е имало за цел да създаде впечатление за наличие на предпоставките на

член 47b, параграф 1 от Закона за общите съдилища. В резултат на тези действия съдия J.K., в качеството си на заместник, разглежда всички дела, насрочени за заседанието на 25 март 2019 г. В такъв случай ИТ инструментът следва да разпредели на заместника едно дело по-малко от същата категория. От друга страна, съгласно Правилника от 2015 г. председателят на отделението следва да разпорежи разпределянето чрез ИТ инструмента на допълнително дело от същата категория, ако делото е приключено от заместник. При дело XVI GC 932/18 не е имало такива обстоятелства. Всъщност от системата SLPS е видно, че чрез нея не е извършвана смяна на съдия докладчика. До постановяване на решението на първоинстанционния съд съдия Е.Т. фигурира в системата SLPS като съдия докладчик по дело XVI GC 932/18.

- 45 Пето, със смяната на съдия докладчика по дело XVI GC 932/18 се преследва конкретна цел. За съдебната общност подобно действие е ясно. При обстоятелства като описаните в резултат на това, че съдия J.K. поема за разглеждане делата, насрочени за 25 март 2019 г. (включително дело XVI GC 932/18), е налице фактическо намаляване на броя на заведените дела на съдия Е.Т. Предвид това, че в рамките на една календарна година служител може да ползва 4 дни отпуск по лични причини, както и че един съдия в окръжен съд разглежда от 5 до 8 дела в ден с насрочени заседания, заведеният на съдия Е.Т. брой на разгледаните дела би могъл да бъде намален дори с от 20 до 36.
- 46 Шесто, от фактите не е възможно да се установи въз основа на какви критерии е направен изборът от страна на съдия Е.Т. дело XVI GC 932/18, насрочено за 25 март 2019 г., да бъде поето за разглеждане от съдия J.K.
- 47 Тук апелативният съд обръща внимание на **опасността от допускане на подобно поведение. Теоретично не може да се изключи при дело от голям обществен интерес съдиите да се споразумеят помежду си дадено дело, заведено на един съдия, да бъде поето от друг съдия поради това, че ще бъде насрочено за деня на дежурство на другия съдия, като последният ще поеме делото за разглеждане поради факта, че съдия докладчикът, избран да разгледа делото чрез работещата въз основа на генериране на случайни числа комуникационна и информационна система за разпределяне на съдебните дела и съдебните заседания на случаен принцип, в този ден ползва отпуск по лични причини.**
- 48 Седмо, с цел да се установят причините за изменението в състава на съда по дело XVI GC 932/18, апелативният съд обръща внимание на необичайното поведение на административните органи по отношение на процесуалните действия, предприети в гражданското производство от съдия докладчика: 1) изпращане от председателя на XVI Wydział Gospodarczy Sądu Okręgowego w W. (XVI търговско отделение, Окръжен съд В.) на решенията на Sąd Apelacyjny w W. (Апелативен съд В.) на председателя на Sąd Apelacyjny w W., за да се запознае с тях; 2) уведомяване на заместник-председателя на Sąd

Apelacyjny w W. за съдържанието на разпореждането от 11 май 2021 г. по несъобразен със закона начин; 3) непредоставяне на обяснения от председателя на XVI Wydział Gospodarczy Sądu Okręgowego w W. относно причините за неоправданото отсъствие на съдия Е.Т. и предприемането на такива действия едва след като прокурорът е бил уведомен от Sąd Apelacyjny w W.; 4) неизпълнение на разпореждането на Sąd Apelacyjny w W. от 28 септември 2021 г.; 5) намеса на заместник-председателя на Sąd Apelacyjny w W. в хода на процедурата по събиране на доказателства, който в рамките на административния надзор преценява разпореждането на Sąd Apelacyjny w W. от 28 септември 2022 г. като надхвърлящо областта на компетентност на сезирания съд, което съставлява основание за отказа на председателя на Sąd Apelacyjny w W. да изпълни това разпореждане; 6) съобщаване на намесата на заместник-председателя на Sąd Apelacyjny w W. в рамките на административния надзор за проверка на законосъобразността на разпределението на делото на съдия J.K. едва след като апелативният съд е съобщил за намерението си да отправи правен въпрос до Съда на Европейския съюз.

Основания за отправянето на втория преюдициален въпрос

- 49 Отговорът на втория въпрос е актуален, в случай че отговорът на първия въпрос бъде утвърдителен.
- 50 За да се гарантира, че второинстанционният съд е в състояние да осигури, изискваната от член 19, параграф 1, втора алинея ДЕС ефективна правна защита запазването на неговата законоустановена независимост е от първостепенно значение, както се потвърждава от член 47, втора алинея от Хартата на основните права, който споменава достъпа до „независим“ съд сред изискванията, свързани с основното право на ефективно правно средство за защита (решение на Съда на ЕС от 18 май 2021 г., Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ и др., C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 и C-397/19, EU:C:2021:393, т. 194).
- 51 Организацията на правораздаването в държавите членки е от тяхната компетентност. При упражняването на тази компетентност обаче държавите членки са длъжни да спазват задълженията си, които произтичат от правото на Съюза. Това важи по-специално за националните норми относно подходящия съдебен контрол върху съдебния състав (вж. решение на Съда на ЕС от 20 април 2021 г., Repubblica, C-896/19, EU:C:2021:311, т. 48).
- 52 В съдебната практика на Върховния съд се приема, че сформирането на съдебния състав в противоречие с разпоредбите относно разпределението на делата и определянето и изменението на съдебните състави може да представлява основание за прилагане на санкцията по член 379, точка 4 от ГПК (вж. решения на Върховния съд от 5 декември 2019 г., III UZP 10/19 и от 16 февруари 2021 г., III CZP 9/20). Тази санкция попада в обхвата на

съдебния контрол на второинстанционния съд и е единственият адекватен отговор за осигуряване на ефективна съдебна защита.

- 53 Обявяването на недействителността на производството пред първоинстанционен съд от второинстанционния съд води до отмяна на обжалваното решение, до прекратяване на производството в частта, засегната от недействителността, и до обявяване на нищожност на процесуалните действия, извършени пред този съд, и — противно на становището на прокурора — до разглеждане на делото от съдия Е.Т. като съдия, избран за състава на съда в системата на SLPS.
- 54 На 16 февруари 2021 г., след като на 14 февруари 2020 г. влиза в сила на Законът за изменение, Sąd Najwyższy (Върховен съд) постановява решение III CZP 9/20, съгласно което нарушението на принципа на неизменност на състава на съда, определен за разглеждане на жалба, изразяващо се в необосновано определяне на заместващ съдия, който не е референтен, може да доведе до незаконност на съдебния състав (член 379, точка 4 от ГПК). От мотивите на решението е видно, че Sąd Najwyższy (Върховен съд) се произнася въз основа на правното положение преди влизането в сила на член 55, параграф 4 от Закона за общите съдилища, очевидно пренебрегвайки съдържанието на член 8 от Закона за изменение.
- 55 Апелативният съд пояснява, че осигуряването на ефективна съдебна защита на страните в случай на сформирание на съдебен състав в нарушение на разпоредбите относно разпределението на делата и определянето и изменението на съдебните състави — съгласно член 379, точка 4 от ГПК — е невъзможно при сегашното състояние на закона с оглед на текста на член 55, параграф 4 от ГПК във връзка с член 8 от Закона за изменение.
- 56 Следва да се заключи, че апелативният съд е лишен от възможността да приложи ефективната правна санкция, предвидена в член 379, параграф 4 от ГПК, ако се установи, че съдебният състав е сформиран в грубо противоречие с разпоредбите на националното право относно разпределението на делата и определянето и изменението на съдебните състави.
- 57 При тези обстоятелства запитващата юрисдикция счита, че е целесъобразно да постави на Съда на Европейския съюз посочените по-горе правни въпроси. Запитващата юрисдикция предлага да се отговори на поставените въпроси, както следва:
 - 1) Член 2, член 6, параграфи 1 и 3 и член 19, параграф 1, втора алинея от Договора за Европейския съюз във връзка с член 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз трябва да се тълкуват в смисъл, че първоинстанционен съд на държава — членка на Европейския съюз, в състава на който заседава еднолично съдия от този съд, определен да разгледа дело в грубо нарушение на разпоредбите на националното

право относно разпределението на делата и определянето и изменението на съдебните състави, не е независим и безпристрастен съд, предварително създаден със закон и осигуряващ ефективна правна защита.

- 2) Член 2, член 6, параграфи 1 и 3 и член 19, параграф 1, втора алинея от Договора за Европейския съюз във връзка с член 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат прилагането на разпоредби от националното правно като член 55, параграф 4, второ изречение от Закона от 27 юли 2001 г. за устройството на общите съдилища [...] във връзка с член 8 от Закона за изменение на Закона за устройството на общите съдилища, Закона за Върховния съд и някои други закони — от 20 декември 2019 г. [...], доколкото забраняват на второинстанционния съд да обяви, съгласно член 379, параграф 4 от Закона от 17 ноември 1964 г. — Граждански процесуален кодекс [...], недействителността на производството пред национален първоинстанционен съд по образувано пред него дело, поради незаконен съдебен състав, ненадлежно формиране на съда или липсата на оправомощаване или компетентност на дадено лице да се произнася като част от него, като правна санкция, осигуряваща ефективна правна защита, когато съдия е определен да разглежда дело в грубо нарушение на разпоредбите на националното право относно разпределението на делата и определянето и изменението на съдебните състави.